

KURYER LITEWSKI.

w Wilnie w Poniedziałek dnia 16 Października v. s. 1833 Roku.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Wyjątek ze sprawozdania Ministra Narodowego Oświecenia z 1831 roku.

(Wydrukowano za N a y w y ż s z y m Rozkazem.)

Stan nauk do XIX wieku.

Istniejące w Rosyi z dawnych czasów Duchowne Szkoły nie tylko do wielkiego przekształcenia, dokonanego przez Cesarza Piotra I, we wszystkich częściach urzędzenia Państwa, lecz i długi czas potem, były u nas prawie jedynymi rozsądnymi nauki: albowiem do końca XVIIIgo wieku, prócz Gimnazjum przy Akademii Nauk, zaprowadzonego w 1747 roku, — Moskiewskiego Uniwersytetu z dwoma przy nim Gimnazjami (1755) i Szlachetnym Pensyonem (1799), — Gimnazjum Słobodzko-Ukrainskiego i Kazanckiego, niektórych Szkół w Guberniach nadbałtyckich, i kilku niższego rzędu szkół, po miastach, nie było żadnych stale zaprowadzonych świeckich naukowych zakładów *). W daleko znaczniejszy liczbę i z pewnym systematem, szkoły te zaczęły powstawać od 1783 roku, gdy za szczególnym Ukazem Cesarzowej Katarzyny IIgiej, ustanowiona była, pod własnem przewodnictwem Cesarzowej, oddzielna Komissya, dla zaprowadzenia Szkół narodowych, za pośrednictwem umyślnie w tym celu powołanego z Austrii Dyrektora szkół, Jankowicza de Mirjewa. Zaprowadzenie takowych szkół, które nakazano było rozpocząć w Gubernii Sankt-Petersburskiej, miało tak szybki postęp, że do 1790 roku było ich w różnych stronach Cesarstwa przeszło 170. Wedle wydanej w 1786 roku Ustawy, nazwane one zostały szkołami narodowymi, i rozdzielone na Główne i Małe (średnie i niższe); dozór nad nimi powierzono Gubernatorom i Gubernialnym Dyrektorom, a utrzymanie ich włożono na obowiązek Izb Powszechney Opieki. Jednocześnie z tą ustawą wydane było rozporządzenie, względem utrzymujących domowe zakłady czyli prywatne pensyony. Na tych głównych zasadach zostawała ta część do początku teraźniejszego wieku, zmienione tylko zostało w 1798 r. nazwanie uczyliszcz narodowych na Szkoły.

Postęp oświaty za Cesarza ALEXANDRA I.

Panowanie Cesarza ALEXANDRA Igo, za troskliwą opieką i staraniem Rządu, względem rozszerzenia Narodowego Oświecenia, oznamionowane było szybkim jego postępem. Nie tu jest miejsce wyliczać szczegółowie to wszystko, co uczyniono podówczas dla rozwinięcia pożytecznych wiadomości, i wszystkie następstwa tych dobroczynnych środków: dostatecznem będzie wspomnieć: o wydaniu Ustawy o Cenzurze, która zastąpiła uprzednie rozporządzenia w tej części; o nadaniu nowego życia Akademii Nauk i Sztuk Pięknych, Akademii Rosyjskiej i innym uczonym Zgromadzeniom, przez przywileje i pieniężne wsparcia; o nabyciu i otwarciu dla powszechnego użytku wcale kosztownych Bibliotek i innych naukowych Kolekcji i o hojnych pomocach dla doprowadzenia do skutku uczonych i literackich przedsięwzięć. Naukowa część otrzymała zupełnie nową i bezporównania obszerniejszą organizację. W r. 1802 ustanowione zostało dla zarządu tą czę-

ścią oddzielne Ministeryum. Zaprowadzonemu pod prezydencją Ministra, Głównemu Rządowi Szkół polecono było ułożyć ogólny plan ich urzędzenia i wedle wydanych w 1803cim roku pierwiastkowych Prawideł Narodowego Oświecenia, wszystkie naukowe zakłady postanowiono rozdzielić na cztery rzędy: 1) Parafjalne, 2) Powiatowe, 3) Gubernialne czyli Gimnazya, i 4) Uniwersytety, z których każdemu wyznaczono Okrąg Naukowy, złożony z kilku Gubernii, pod zawiadywaniem osobnego Kuratora. Na utrzymanie wszystkich tych zakładów, prócz Okręgów Dorpackiego i Wileńskiego, które miały już własne fundusze, rozkazano wydawać z dochodów Państwa przeszło 1,800,000 rubli corocznie. Nowe Uniwersytety otworzone zostały w Charkowie, Kazaniu i Dorpacie, a w późniejszym czasie i w Sankt-Petersburgu; dawniejsze zaś Moskiewski i Wileński, nowe otrzymały Ustawy. Oprócz tych publicznych zakładów, ustanowionych dla przygotowania młodzieży do Obywatelskiej Społeczności, a szczególnie do służby Państwa, w przeciągu lat dwódziesięciu panowania ALEXANDRA I, założono znaczną liczbę nowych szkół, mających oznaczony, szczególny cel, uprzednie zaś tego rodzaju rozszerzone i udoskonalone zostały. Przez ciąg lat czterech, od 1804 do 1808 roku, gdy nowy systemat Narodowego Oświecenia przyprowadzony został do skutku, otworzono przeszło 140 nowych naukowych zakładów.

Późniejsze rozporządzenia.

Rozszerzanie i pomnażanie liczby szkół, stosownie do rzeczywistej potrzeby i środków, trwało i w późniejszym czasie. Dla pomnożenia środków ich działalności, oraz dla większej trwałości i jednolitości co do zasad, na których one były zaprowadzone, w 1826 r. uznano za rzecz potrzebną polecić osobnemu Komitetowi Ułożenie nowych zupełnych Ustaw dla wszystkich szkół, od początkowych do wyższych. Po obradach tego Komitetu w r. 1828 wydane zostały Ustawy dla Gimnazjów i Szkół Powiatowych i Parafjalnych Sankt-Petersburskiego, Moskiewskiego, Kazanckiego i Charkowskiego Okręgów.

W jednymże czasie, z przyczyny trudności w dozorze naukowych zakładów Gubernii Syberyjskich dla Kazanckiego Uniwersytetu, zakłady oddane zostały pod zawiadywanie miejscowych Gubernatorów, niezależnie od ustawy Okręgów Naukowych. W następnych latach szkoły Witebskiej i Mohilewskiej Gubernii wyjęto zpod wiedzy Sankt-Petersburskiego Okręgu i oddane pod imieniem Białoruskiego Okręgu dozorowi osobnego Kuratora, który także naznaczony został dla szkół Odeskich i Bessarabskich. Wydana została szczegółowa Ustawa dla szkół Zakaukaskiego kraju. W Sankt Petersburgu założono Główny Pedagogiczny Instytut, dla kształcenia nauczycieli. Nakoniec wydana (w 1828 r.) nowa Ustawa, o Cenzurze i prawa właścicielstwa Autorów na ich płody; zabezpieczone zostały nowem urzędzeniem.

Stan tej części w 1830 i 1831 roku.

Dołączone przytém pięć tablic (Nr 1, 2, 3, 4 i 5) wykazują porównanie z 1830 i 1831 roku, stanu naukowych zakładów, zostających pod wiedzą Ministeryum Oświecenia w całym Państwie, liczbę osób, podniesionych w tychże latach do stopni naukowych, oraz stan Bibliotek, do tegoż Ministeryum należących.

Odmiany w Naukowych okręgach.

Na początku 1831 roku, uczyniono nowe roz-

*) Rozumieją się tu tylko szkoły, wchodzące w ogólny systemat Narodowego Oświecenia; zakład zaś dla jednej jakiegokolwiek części lub w pewnym założone celu, były i wprzód. Nie będzie też zbyt cennym objaśnienie, że tu nie jest mowa o powróconych w późniejszym czasie do Rosyi Gubernijach zachodnich, gdzie świeckie szkoły, a w tej liczbie i Wileński Uniwersytet, istniały już od XVI wieku.

dzielenie Gubernialnych Gimnazyów i innych szkół między naukowe okręgi: wedle tego podziału od Moskiewskiego okręgu Gubernia Nowgorodzka odjęta została do Sankt-Petersburskiego, Woroneżska zaś do Charkowskiego; od Sankt-Petersburskiego Smoleńska i Kałużyńska do Moskiewskiego; od Wileńskiego zaś Mińska do Białoruskiego, a Wołyńska i Podolska do Charkowskiego okręgów. (d.c.n.) (G. S. P.)

Arensburg dnia 15 września.

Burza, która z taką gwałtownością panowała z dnia 15 na 16 sierpnia, u brzegów Jutlandyi, zrzuciła i u nas nieszczęśliwy przypadek. Zbudowaną tużskutę *Die Hoffnung* wielkości na 93 łasztów, pod dowództwem szypira *De Bera*, który otrzymał wielki złoty medal, na wstępie S. Anny, za długoletnie szyprowstwo, rozbił się u Blokhansu nie daleko Herynga, na drodze z Hulla do Arensburga, z ładunkiem węgla kamiennego. Statek rozbił się zupełnie, przyczem też szypier z ośmiu maytkami utracili życie, i tylko jednemu z nich udało się wypłynąć na desce. Dnia 6 września byliśmy świadkami strasznego, a nawet niepojętego, zjawiska. O ritey zrana podczas jasnej i spokojnej pogody, wszedł na mieliżnę między Arensburgiem a wyspą Abro, leżącą ztąd o wiorst 10, Angielski okręt *Bleyer*, pod szyprem Thompson, który płynął z Rygi do New-Castle, z ładunkiem surowych skór, lnu i pieńki; szczęściem jednakże udało się po dwudniowej robocie i przy usilnem staraniu tutejszego domu handlowego S. F. Szmida, wprowadzić statek ten do farwateku, tak, że dnia 8 mógł już on znowu wypłynąć na morze. Rzecz niepojęta, dla czego szypier zboczył ze zwyczajnej drogi, oznaczonej na wszystkich kartach między wyspą Abro, a brzegiem Kurlandzkim, albowiem przestrzeń między Abro i Oezelem, z przyczyny mnóstwa miążkich miejsc i ryfów, wcale jest niebezpieczną dla okrętów, zwłaszcza przy niskiej wodzie. Zdaje się, że nieszczęsna wróżba kieruje tym okrętem i jego szyprem, ponieważ w miesiącu czerwcu t. r. on wszedł na ryfę przy naszej wyspie, nie daleko Cereleskiej latarni, ztąd został sprowadzony przy pomocy pogranicznej straży komory celnej, utraciwszy tylko jeden maszt. (G. S. P.)

P R U S S Y.

Berlin dnia 16 października.

Xiążę von Clary i Aldringen z Halberstadu, a Królewsko-Szwedzki Jenerał-Porucznik i Radzca Stanu, Hrabia Löwenhielm ze Stokholmu przybyli; wyjechał zaś, Szambelan i Radzca legacyyny, jako poseł nadzwyczajny i Minister pełnomocny przy Królu Belgów, P. Arnim, do Brukselli.

D. 17. Rzeczywisty Radzca Tayny Rządu Naywyższego i Szambellan, Hrabia Hardenberg, wyjechał do Szlązka.

D. 18. Przybyli: Rzeczywisty Radzca Tayny Rządu Naywyższego, dyrektor spraw duchownych, oświecenia i wydziału medycznego w Ministerjum, Nicolovius, z Lipska, Rzeczywisty Radzca Tayny W. X. Meklembursko-Strelieckiego, von Dewitz, z Neu-Strelitz. Szambelan Króla Duńskiego, Poseł nadzwyczajny i Minister pełnomocny przy tutejszym Dworze, Hrabia Reventlow, z Hamburga. Prezydent Kameralny, Xcia Schwarzburg-Sondershausen von Weise, z Sondershausen.

Wyjechali: Cesarzsko-Rosyjski Wice-Kancelarz i Minister spraw zewnętrznych, Hrabia Nesselrode, do St.-Petersburga. Królewsko-Szwedzki Jenerał porucznik i Radzca Stanu, Hrabia Löwenhielm, do Drezna. Poseł nadzwyczajny i Minister pełnomocny Kr. Jmi Brytanii W. przy tutejszym Dworze, Hr. Minto, do Teplitz. (G. P. S.)

S A X O N I A.

Drezno d. 2 października.

Bardzo mała liczba Polaków, którzy się do-

tąd tu znajdują, otrzymała niecofany rozkaz, w jak naykrótszym czasie, Drezno opuścić, i nie bez trudności przez różne układania się, od Ministra Angielskiego przy tutejszym dworze, pasporta do Anglii otrzymują. Nawet przez lekarskie świadectwo udowodniona choroba i słabość ciała nie bywają uważane; zapewniają jednak, że niemającym z pomiędzy nich własnych środków, od władz naywyższych cywilnych bywa im udzielone opatrzenie. (K. H.)

A N G L I A.

Londyn dnia 8 października.

Król udarował Lady Kennedy Erskine, odwiedzeniem w wiejskim jej mieszkaniu w Isteworth we czwartek — W Sobotę Królewstwo Ichmość byli na obiedzie u Xiąztwa Gloucester w Bogshot-Park, na wieczor powrócili do Windsor. Jutro NN. PP. oczekiwani do miasta.

Tutejsze gazety z prywatnych doniesień mają z Madrytu pod 26 września, że tam już śmierć Króla przewidywano. P. Ariona po całym kraju natężył środki ostrożności policyjnej. Wielu konstytucjonistów z Madrytu ustąpić zalecono. Spodziewano się nawet, że regiment *Xiężniczki Asturyjskiej*, o konstytucjonalizm podejrzany, ze stolicy wysłany będzie. Dotychczasowy Poseł Angielski P. Addington, 25 miał audyencyą pożegnalną.

Śmierć Króla Ferdynanda, i zagadnienie o następstwie tronu Hiszpańskiego, stało się gazetom tutejszym powodem do różnych roztrząsań i wniosków, które *Morning-Post* na tém kończy, iż, jeżeli żadne obce wdanie się nie nastąpi, Naród Hiszpański, bez najmniejszego krwi rozlewu oświadczy się za Don Carlosem; jeżeliby zaś, jak w Portugalii, obce Rządy wdały się, wtedy zapewne wojna domowa mogłaby całą Hiszpanią rozszarpać.

Dzisiaj też Albion donosi, wczora przez *Globe* umieszczoną, a przez gazetę *Courrier* w wątpliwość podawaną wiadomość, że Don Carlos, Portugalią miał opuścić, udając się do Hiszpanii, i naypewniej w Toledo Królem będzie ogłoszony.

Jenerał Mina wyjechał się ztąd przez Paryż do południowej Francyi. Śmierć Króla Hiszpańskiego rychło go zdeterminowała do wykonania tego przedsięwzięcia.

W bitwie pod Lisboną dnia 5 września, poległ siostrzeniec Xięcia Palmelli, Don Alexander da Souza Coutinho, syn Margrabiego Santa Iria.

Wczora odbyły się zaślubiny Wice-Hrabiego Fordwich, starszego syna i dziedzica Hrabiego Cowper, z Lady Anną Florencyą Grey, starszą córką pierwszego Ministra, w kościele St. James. Po obrzędach ślubnych, w mieszkaniu Hrabiego Grey było śniadanie, na które zaproszeni byli Xiążę i Xiężna Lieven, Xiążę Esterhazy, Hrabia Ripon, Lord Palmerston, Pruski i Duński Posłowie, i wiele innych wyższych osób. — Hrabia i Hrabina Cowper, jutro na Ląd wyjeżdżają.

Poseł Rosyjski i jego Małżonka dawali wczora w Ashburnham obiad, na który między innymi byli zaproszeni Lordowie Palmerston, Melbourne i Cowper. P. Dedel, i sprawujący interes francuzkie P. Bacourt, i wyjechali wczora do swej wiejskiej posiadłości w Richmond.

Lord Althorp powrócił już ze wsi: niektórzy powód tak prędkiego powrotu jego do miasta upatrują w tém, że się w Londynie potworzyły towarzystwa, w celu odmówienia płacenia podatków.

W miastach Malbury i Devizes, pomiędzy wojskowymi potworzyły się kluby fektów.

— Dnia 11 —

Król przybył wczora do pałacu St. James, gdzie J. K. M. był przedstawiony Poseł nadzwyczajny Króla Grecyi, Xiążę Suzzo. Potém Król udzielał posłuchanie różnym Ministrom.

Posłowie, Grecki Xiążę Suzzo, Hannoverowski, obadway Belgiccy, P. Dedel, i sprawujący interes Francuzkie, mieli wczora pomówienie z Lor-

dem *Palmerstonem*, w urzędzie spraw zewnętrznych.

Prezes Izby handlowej *Lord Auckland*, z *Bruxelli* powrócił i odwiedził wczora *Lordów Althorpa* i *Palmerstona*.

Globe donosi, iż mówią, że *Xiążę Wellington* i młodszy syn jego *Lord C. Wellsley*, wkrótce do *Berlina* pojadą.

Podług *Globu*, *Major Napier*, brat *Admirała*, ma objąć dowództwo regimentu, z 1,000 ludzi złożonego, pod imieniem *Góralów-Napiera*; wkrótce do *Portugalii* wyjeżdża.

Times donosi: „Z *Villanova*, miasta w *Algarwii*, prowincyi *Portugalskiej* położonego, przyszedł list pod gtym września, podług którego wszystkie znakomite osoby, wyjąwszy *Konsula Angielskiego*, wymordowane tam zostały. Bardzo się obawiać należy, ażeby ta wiadomość prawdziwą nie była; i że to jest jeden przykład z mnóstwa okropności, jakich w tamtej części *Portugalii*, *geryllasowie* i różne zbrojne bandy, pod pozorem walczenia za *Don Miguelem*, dopuszczają się mogą. Chociaż ostatnie listy datowane były z *Lisbony* 24 września, jednakże z *Algarwii*, prócz powyższego, żadnego późniejszego do 3go września nie mieliśmy.

Jenerał *Mina* teraz się w *Bath* znajduje.

Lady Morgan z mężem swym z *Bruxelli* tu przybyła: wkrótce pojedzie do *Dublinu*.

Przeciw *Panu Heron*, jednemu z sekretarzy *Jeneralnego Pocztańtu* w *Dublinie*, bardzo mocne zaszło oskarżenie, za otwieranie listów.

Temi dniami w *Yorku*, pod przewodnictwem *Arcy-Biskupa*, było liczne zgromadzenie znakomych osób miasta i hrabstwa, na którym jednomyślnie postanowiono nieśmiertelnemu przyjacielowi ludzkości, *Wilberforceowi* pomnik, w zakładzie imie jego noszącym umieścić, albo, jeżeli ofiary wystarczą, monument wystawić. (*Allg. Pr. St. Zeit.*)

FRANCYA.

Paryż dnia 7 października.

Wczora jeden z adjutantów *Ministra* wojskowego gościem do *Madrytu* wysłany.

W *Courrier Français* czytamy: „Skutkiem rozmowy między *Postem Rossyjskim*, a *Xięciem Broglie*, odbyły się dwie rady ministeryjne, z których powtórna zaczęła się około 7mej wieczorem i trwała do 2rey z północy. Dzisiaj w biurach *Ministra* wojskowego wysyłają rozkazy do wyruszenia wojsk. Ściąganie korpusu pod *Pyreneami* i następstwa wyniknąć ztąd mogące bardzo się nie zgadzają ze znaczną redukcją, przedsięwziętą w regimentach. Ale zawsze tak, kiedy *Ministerium* chce w zagranicznych powagę zapewnić, zaczyna się wtedy przychylić do rewolucji—Stary to obrót, pięć lub sześć razy już używany i zaniechany, bo *Rząd* bardzo dobrze zna, że do niczego nie doprowadził. Przychylenie się do rewolucyi lipcowej, również mało może być trafne, jak i groźna postawa przeciwko zagranicznym.

Obozy pod *St. Omer*, *Vattignies*, *Maubeuge* i *Rocroy* d. 15 zdjęte zostały. Regimenta, które te obozy składały, jako i te, które pod *Lunevillem* były, na zwyczajne swe leże powracają. Marszałek *Gérard* wojskom obozu *Vattignies* przez rozkaz dzienny zadowolenie swe z ich postawy i ćwiczeń oświadczył.

— Dnia 8 —

Wczora około 4tej zrana *Xiążęta Orleański* i *Nemours*, tudzież *Joinville* i *Aumale*, wyjechali ztąd do *Compiègne*.

Sprawujący interessa hiszpańskie, *Hr. Colombi*, podał wczora *Ministrowi* spraw zewnętrznych list swojego dworu z uwiadomieniem o śmierci *Króla Ferdynanda VII*. *Król* skutkiem tego oznajmienia zalecił przywdziać sześciotygodniową żałobę.

Gazeta Codzienna donosi, że wczora wieczorem nadeszły listy z *Hiszpanii*, podług których w prowincjach hiszpańskich, *Alava* i *Guipu-*

scoa, zamieszki wybuchły, w innych *Don Carlos* *Królem* ogłoszony, a w *Madrycie* samym między pospólstwem, a dwoma w stolicy stojącemi półkami, niezgody okazały się. *Gazeta Temps* wymienia *Bilbao*, stolicę prowincyi *Biscayi*, jako miasto, które *Don Carlosa* również *Królem* obwołało. *Gazeta Rénovateur* donosi, że *Don Carlos* w *Badajoz* przez stojący tam garnizon z otwartemi rękami przyjęty i *Królem* wykrzykniony *Journal des Débats* mniema przeciwnie, że, jeżeliby te wypadki rzeczywiście zaszyły, jużby telegraf dotychczas o nich donosił. A tymczasem wszystkie papiery na giełdzie znacznie spadły.

Xiążęta Dino z wujem swym, *Xięciem Talleyrandem*, do *Valençay* wyjechała.

Mówią, że *P. Thiers* jutro ma wyjechać do *Rouen* i *Havru*.

Różne tutejsze gazety mają wiadomość, że *Journal des Débats* ma sobie wyznaczony zasiłku, 13,000 fr. na miesiąc.

Oddział jeden *Towarzystwa Praw Człowieka* zebrał się wczora na ucztę przy rogatce *des amandiers*. Podczas stołu wnoszono buntownicze toasty, agdy kommissarz policyyny z użyciem oddziału żołnierzy policyynnych zgromadzenie do rozeyścia się zmuszał, na półpiani *biesiadnicy* szli przez ulicę krzycząc: niech żyje rzeczpospolita—precz *Ludwika Filipa*. Na bulwarach, gdzie ta kupa powiększać się zaczęła, przybyła siła zbrojna i przez uwieszenie niektórych spokojność przywróciła.

Piszą z *Brestu* pod 5 t. m.: „*Fregata Athalanta* przybyła wczora wieczorem do portu naszego, mając na pokładzie swym *Kontr-Admirała Mäckau*, i stanęła na kotwicy. *Athalanta* 27 z. m. wypłynęła z *Cherbourg*. Statki parowe *Ardent* i *Sphinx* z brygiem *Capricieuse* dzisiaj ztąd wypływają. Teraz znajduje się 12 wielkich okrętów, pod żagle wyszły gotowych; od dawnego już czasu większa liczba w *Breście* okrętów nie była zgromadzona.

— Dnia 9 —

Król dzisiaj o południu przybył do miasta i przezydował na *Radzie Ministrów*, dwie godziny trwającej, a potem do *St. Cloud* powrócił.

Sentinelle de Bayonne donosi pod 3 t. m.: „Słyszmy, że jeden z mieszkańców naszego miasta posiada postanowienie *Don Carlosa*, przez które on *Hiszpanom* zaleca, tylko właściwym władzom być posłusznymi. Rozumiemy jednak, że to postanowienie już przed śmiercią *Ferdynanda VIIgo* nastąpiło: gdyż niepodobniestwem byłoby, ażeby wiadomość o śmierci *Króla* doszła *Don Carlosa* w *Portugalii*, i żeby ztamtąd postanowienie to do *Bayonny* przyszedł mogło. W dzisiejszym *N. Journal des Paris* czytamy: „Podług wiadomości, otrzymanej z *Bayonny*, krążyło tam, że w *Bilbao* rozruchy wybuchnęły i że *Rząd* siłę zbrojną do tego miejsca posłał. Zbytkiem byłoby dodawać, że ta wiadomość potwierdzenia potrzebuje:—Inna znowu wersja jest taka, że ochotnicy rojalistowscy w *Bilbao* *Don Carlosa* *Królem* wykrzyknęli, i *Korregidora* zamordować mieli; poczem wojska z *St. Sebastian* przybyły i te rozruchy uśmierzyć miały.—Wczora, pisze *Quotidienne*, w salonach, w których dobrze o rzeczach wiedzają, bardzo przychylne dla *Don Carlosa* wiadomości krążyły. Zapewniają, że *Królowa* uyrzała się przymuszona, dla powstania, z *Madrytu* wyjechać, i że w różnych miastach prowincjonalnych *Don Carlos* już jest ogłoszony.—Ze wszystkiego tego okazuje się, że nie pewnego o rzeczach w *Hiszpanii* do nas nie przyszło.

Zwyczajną drogą przyszły tu gazety *madryckie*, dochodzące do 1 i nic więcej nie zawierają, tylko już udzielone dekrety. Nowy angielski *Posel*, *P. Villiers*, przybył tam 29 września, zatem w sam dzień śmierci *Króla*.

Jenerał-Porucznik, *Hr. Harispe*, odbywający teraz podróż inspekcyjną, otrzymał dowództwo korpusu wojsk, zgromadzonych w *Dolnych-Pyrineach* i w okolicach *Bayonny*. Dywizją jazdy ma dowodzić *Jen. Por. Hr. Bony-de-Castella-*

ne. Naczelnym Wodzem ma być Marszałek *Molitor*. Jenerał *Schramm* wczora ku granicom hiszpańskim wyjechał.

Vice-Hrabia *Chateaubriand* przybył tu wczora z *Pragi*.

Królestwo Belgijskie na 18ty t. m. w *Compiègne* są spodziewani.

Ściąganie wojsk ku *Pyreneom*, z większym wrażeniem od publiczności przyjęte zostało, a niżej się sam Rząd spodziewał, i szczególnie wielki wpływ miało na cenę papierów.

Préfektom departamentów Pyreńskich rozkazy posłano, ażeby wszystkich zbiegów konstytucyjnych o 40 godzin od granicy oddalili.

Mówią, że Jenerał *Fabvier* z poleceniami do Grecji pojedzie.

58my półk liniowy wyszedł z *Paryża* 15 t. m. na garnizon do *Strażburga*.

Xiągę Pokoju Godoy ma się teraz zajmować układaniem pamiątek swoich o zarządzie Hiszpanii.

Oddawna w *Paryżu* mieszkający, 80letni Włoch, *Buonakotti*, wczora przez policję aresztowany został: przyczyna tego niewiadoma.

— Dnia 10 —

Zawczora Austriacki sprawujący interessa, Poseł Sardyński i Jenerał *Darriule* mieli u Króla audyencyę. Wczora Król pracował z Ministrem handlowym.

Dotychczasowy Poseł Angielski przy Dworze Madryckim, *P. Addington*, z *Madrytu* tu przybył.

Journal de Paris, a potem i *Monitor*, zbijają zmyślane wieści, o poróżnieniach między Ministrem spraw zewnątrznych, a pewnym Posłem, względem uznania młodej Królowej *Izabelli*, i że nawet niektórzy z ciała dyplomatycznego o pasporta prosili; takż i o rozruchach w Hiszpanii fałszywe były wieści.

P. Thiers miał wczora tajemną rozmowę z byłym Ministrem sprawiedliwości, *P. Merilhou*, do której i *P. Montalivet* należał. Mówią znówu, że *P. Merilhou* otrzyma tytuł Wielkiego Sędziego Algieru.

Armia Północna zupełnie rozwiązana. Obozy, które były w departamentach Północnym, *Pas-de-Calais* i *Ardennes*, 15go zostały zwinione.

Xiążęta Joinville i *Aumale*, z *Compiègne* do *St. Cloud* powrócili.

Journal des Débats wyraża: „Podług listów prywatnych z *Madrytu* pod 1 t. m., żadne w tej stolicy nie zaszły rozruchy. *Bilbao* w rzeczy samej było teatrem niespokojnych wydarzeń: ale porządek został przywrócony przez władze cywilne i wojskowe. Listy z tamtąd 3go t. m. pisane donoszą, że przy odejściu pocztę wszystko w mieście było spokojnie.

Wczora około godziny 1tej, sprawujący interessa hiszpańskie, Hr. *Colombi*, miał bardzo długą rozmowę z Hrabią *Pozzo-di-Borgo*, a po niej udał się do różnych poselstw.

Jenerał *Bugeaud*, na miejsce Jenerała *Laidet*, który brygadą w *Bayonnie* dowodzić miał, naznaczony jest dowódcą jednej brygady pieszej w *Paryżu*.

— Dnia 11 —

Były angielski Poseł przy Dworze Hiszpańskim, *P. Addington* i Lord *Granville*, zawczora wieczorem u Króla w *St. Cloud* mieli prywatne posłuchanie.

O wypadkach zdarzonych w *Bilbao*, jedna z dzisiejszych gazet wieczornych donosi: „Spokojność w *Bilbao* d. 3 t. m. zupełnie została przywróconą. Ale następnego dnia, o godzinie 6tej wieczorem, mnichy z klasztoru Franciszkańskiego, nie daleko miasta, wsi *Albia*, na drugiej stronie rzeki położonego, wyszli ze swego mieszkania, i niosąc Krzyż przodem, udali się, na czele batalionu ochotników rojalistowskich ze wspomnianej wioski do *Bilbao*; ochotnicy z *Bilbao*, *Hur-*

to i Bogona; przyłączyli się do nich i wykrzyknęli *Karola V*. Chcieli uwięzić obywateli deputowanych *Phagon* i *Zavala*; a gdy ich mieć nie mogli, pochwycili więc szwagra pierwszego z nich, *P. Arechago*, który zamordowany został. Korregidor *Mota* do więzienia zaciągnięty był. W mieście powszechny przestach panuje. Poczta z *Bilbao* do *Bayonny*, która te wiadomości przewiozła, opatrzona była listem podróżnym jednego z przywódców powstania. Rojalisci z całej okolicy massami tam śpieszą, tak, że *Don Carlos* przynajmniej w prowincyi *Biskaji*, Królem uważany być musi. Goniec jeden z *Madrytu* jadący został przejęty. Siła zbrojna w *Biskaji* może być na 12 lub 14 tysięcy liczona, i jest obawa, aby się to wojsko za *Don Carlosem* nie oświadczyło. *Bilbao* ze swoim terytoryum liczy 130,000 mieszkańców, a w klasztorze Franciszkańskim w *Albia*, z kąd pierwszy dano popęd, znajduje się 167 mnichów. — Skutkiem tych wiadomości, dzisiaj papiery znówu spadły. Ministeryalne gazety milczą o wypadkach w *Bilbao*. Powyższa wiadomość jest z *Messenger-des-Chambres* wyjęta, i w *Journal des Débats* przedrukowana. (G. P. S.)

Najmłodszy syn *Bourmonta* znajduje się w *Beaumont*, niedaleko *Nantes*. W zachodnich departamentach, dzień 29 września przeszedł wprawdzie spokojnie; donoszą jednakże, że około 300 Szuanów około dawniejszego klasztoru *Trapistów* w *La Meilleraye* krąży, i że kilkaset ludzi, po części cudzoziemców, do owego okręgu przybyło. W ostatnich dniach września około półtora miliona fr. pomiędzy tamtejszych legitymistów rozdano.

Xiążę Tallérand, jak już donieśliśmy, wyjechał do zamku swego *Valençay*. Mówią o zażem między Królem a nim poróżnieniu. Hrabia *Pozzo-di-Borgo* codziennie po godzinie dwie, trzy, u *Xiążę* przebywał. Wczora Lord *Granville* i poseł hiszpański byli uczestnikami tych rozmów.

Hrabia *Mesnars*, 29 z. m. w podróży swej do *Anglii* przez *Lyon* przybył. (K. H.)

O g ł o s z e n i a.

2. Od Wileńskiego Gubernialnego Rządu ogłasza się, iż dla skutecznego przewożenia się przez Prowiantską Zwierzchność skarbowego uzyskania 7,047 rubli 55 kopiejek, na żądzie Poniedelskim Szerebku i Janiskim Słonińskim, za niedostawiony do Dyneburga prowiant, podług kontraktu z zarządzającym majątkiem *Xiążę* Zubowa Połkowym 29go marca 1823 roku zawartym; wystawiony na publiczność przedaź drewniany dom, z innemi przy nim zabudowaniami, oceniony 262 ruble, i różna ruchomość, 108 rub. 40 kop. asygnowanymi, w Wileńskim powiecie, mieście zku Poniedelu, znajdujące się, do Skarbowego debitora żyda Słonińskiego należące, i ku temu przeznaczone terminy dla targu dnia 22 następującego miesiąca listopada, a dla przetargu we trzy dni po nim; jakowe targi mają być odbyte w Wileńskim Miejskim Ratuszu; a zatem życzący kupić wyżej wyrażony drewniany dom, z niektórymi do niego należącymi zabudowaniami, i ruchomością, zechcą przybyć na wyżej rzeczony terminy do pomienionego Ratusza, gdzie będą objawione: poprzedzające kondycyę, opisania domu i funduszu, i dziesięcioletnia proporcya dochodów z domu. Października 6 dnia 1833 roku.

Sowietnik Ławrowski.

Sekretarz Kowalenok.

Naczelnik Stoła Purzycki. (1193)

Czas Obserwacji.		Wysokość Barom.		Wys. Ther. Réau.		W i e t r.		Stan powietrza
Obserwacje meteorologiczne.	d. 15 o 3 wieczor.	27 cal. 11,8 lin.		+ 9 $\frac{1}{2}$ stopni.		Zachodni.		Pochmurno.
	d. 14 — — —	28 — 0,7 —		+ 9 $\frac{1}{2}$ — —		Wschodni.		Chmury.
	d. 15 — — —	28 — 3,3 —		+ 6 $\frac{1}{2}$ — —		Poludniowy.		Pochmurno.
	d. 16 o godz. 7 $\frac{1}{2}$ rano.	28 — 3,5 —		+ 7 $\frac{1}{2}$ — —		Poludniowy.		Pogoda.

DODATEK